ETHEM BARAN (d. 1962)

Öykü ve roman yazarı

Nilüfer İLHAN*

Anahtar Kelimeler: Yazar, Eğitimci, TV Programcısı, Kamu Personeli

Yozgat'ta doğdu. Annesi ev hanımı Devlet Hanım, babası memur emeklisi Şeref Bey'dir. Beş kardeşin en büyüğüdür. Çocukluğu; dedesi, babaannesi ve amcalarının olduğu kalabalık bir ev ortamında geçer. İlk ve orta öğrenimini Yozgat'ta tamamlar. 1983'te Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü'nden mezun olur. Aynı yıl Ağrı'ya tayini çıkar. Üç yıl Ağrı Millî Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nde çalıştıktan sonra, Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü'nde eğitim uzman yardımcısı kadrosunda göreve başlar. Güzel Sanatlar Eğitimi alanında yüksek lisansını yapar. 1991-2006 yılları arası MEB yayınlar dairesinin yayımladığı Milli Eğitim dergisinde çalışır. 2006 Mart-Ekim döneminde, TRT Gap Radyosu'nda "Kitap Kurdu" adlı programı hazırlayıp sunar. Otuz üç yıl devlet memurluğu yaptıktan sonra 2017 yılında emekliye ayrılır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Yazı yazmaya ve resim yapmaya ortaokul yıllarında başlar. Yerli ve yabancı öykü yazarlarını, çocuk yaştan itibaren okur. Etkisi altında kaldığı yazarları *"Başucu kitaplarım o kadar çok ki. Türlerine göre ayırıp listelemek gerekir şimdi. Yazarlar da öyle. Cervantes'ten Dostoyevski'ye, Kafka'dan Borges'e, Calvino'dan Cortazar'a, Marquez'e, Woolf'a ve elbette Proust'a, daha nicelerine uzanmak gerekir. Bizim edebiyatımızda da çok isim sıralayabilirim. Son dönemden birkaç isim vermek gerekirse, tabii ki Hasan Ali Toptaş başta gelir; Orhan Pamuk, Selim İleri, Cemil Kavukçu, Faruk Duman, daha gençlerden Abdullah Ataşçı aklıma ilk gelenler. Bu biçimde ad söylemenin pek çok sıkıntılı yönü var aslında. Söylemediğiniz yazarlara haksızlık etmişsiniz gibi oluyor"* cümleleri ile ortaya koyar.

İlk çizdiği resimler, lise ikideyken *Hisar* dergisinde yayımlanır. İlk öyküsü "Güvercinler"i ise aynı dergide okurla buluşturur. Ardından öyküleri *Adam Öykü*, *Hece Öykü*, *İmge Öyküler*, *Notos Öykü*, *Eşik Cini*, *Lacivert*, *Varlık*, *Cumhuriyet Kitap* ve *Radikal Kitap* gibi dergilerde yer alır. Dergilerde yayımlanan öykülerini daha sonra kitaplaştırır. Öykü kitapları şunlardır: *Sonrası Ayrılık* (1991), *Kurutulmuş Gül Mevsimi* (1994), *Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı* (2005), *Unuttuğum Bütün Akşamlar* (2005), *Bozkırın Uzak Bahçeleri* (2006), *Evlerimiz Poyraza Bakar* (2009), *Bulut Bulut Üstüne* (2011), *Zira* (2015), *Döngel Dünya* (2019) ve *Güzelliğini Gördükçe Ağlayasım Geliyor* (2021). Öykülerinde taşra insanının yaşam kavgasını, yoksulluğunu, topluma yabancılaşmasını, karamsarlığını ve doğa ile bütünleşmesini anlatır. Çocukluk deneyimlerinin etkisiyle kuşlara sıkça yer verir; bunun yanı sıra dede, nine ve baba figürlerini de öne çıkarır. Anadolu şehirlerinin/taşranın yanı sıra Ankara'yı da mekân olarak öykülerine taşır. Ancak Ankara'nın siyaset ve bürokrasi ortamına değinmez. Gecekondu

mahallesinde, sinemada, parkta, sokakta, kitapçıda ve camide karşılaşılan insana yer verir. Modern öykü tekniklerinden metinlerarasılık ve üstkurmacadan yararlanır. Yalın bir dil kullanır, konuşma dilinin deyimlere, atasözlerine, argo ifadelere ve yerel ağız özelliklerine başvurur.

Yazar, öykü kitapları ile şu ödülleri alır: 1994 yılında "Kurutulmuş Gül Mevsimi" ile Türkiye Yazarlar Birliği, 2005 yılında "Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı" ile Yunus Nadi Öykü Ödülünü ve 2020 yılında "Döngel Dünya" ile Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanır.

Ethem Baran, öykülerin yanı sıra *Yarım* (2008), *Emanet Gölgeler Defteri* (2013) ve *Köhne* (2014) olmak üzere üç tane de roman yazmıştır. *Yarım*'da üniversite eğitimini tamamladıktan sonra Ankara'da sevdiklerini bırakan ve doğunun ücra bir kentine memuriyet için giden karakterin psikolojik çöküşünü ve çaresizliğini anlatır; ayrıca 12 Eylül Darbesi'nin toplumda oluşturduğu bunalım ve sıkışmışlığa da yer verir. *Emanet Gölgeler Defteri'*nde 12 Eylül öncesi dönemde yetişen karakterin varlık ile yokluk arasında gidip gelişini, yalnızlaşmasını ve yabancılaşmasını anlatır. Son romanı olan *Köhne*'de ise iki kadın karakter üzerinden taşradaki toplumsal kuralların insanı kuşatmasına ve sıkıştırmasına değinir.

Ethem Baran'ın öykü ve romanların yanı sıra Osman Çeviksoy'la birlikte hazırladığı liseler için Türk Dili ve Edebiyatı (3 cilt), Türk Dili ve Edebiyatı Kompozisyon (3 cilt), Güzel Konuşma ve Yazma, Edebî Metinler (2 cilt) adlı ders kitapları da vardır.

Kaynakça

KURTEŞ, B. E. (2022). *Ethem Baran'ın Roman ve Hikâyelerinde İnsan* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

ÖZTÜRK, Y. (2026). Ethem Baran'ın Kurmaca Eserlerinde Ankara. *Folklor Akademi Dergisi, 9*(1), 54-70.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi. (2010). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

URL-1: https://www.lacivertdergisi.com/ethem-baran-ile-yazma-uzerine-bir-sohbet/

* Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, nilufer.ilhan@yobu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6343-2220